

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

26/2272-

11. mai 2026

Lovteknisk bistand til behandling av Prop. 79 L (2025–2026)

Jeg viser til henvendelse av 29. april 2026 der det i forbindelse med Utdannings- og forskningskomiteens behandling av Prop. 79 L (2025–2026) *Endringer i opplæringslova og barnehageloven mv. (samleproposisjon)* bes om en lovteknisk vurdering av følgende utkast til lovforslag:

Privatskolelova § 2-3 a Vurdering og dokumentasjon nytt andre ledd skal lyde:

«Privatistar som i skuleåret 2025–2026 har følgd eit samanhengande og fulltids undervisningsopplegg ved ein privatistskole, som seinare blir godkjend som privat vidaregåande skule etter privatskolelova § 2-1, får rett til førstegangsvitnemål på dei vilkåra som følgjer av forskrift til privatskolelova § 6-46 første ledd.»

Kunnskapsdepartementet har gjort en vurdering av utkastet, og de lovtekniske merknadene til forslaget følger under.

Overordnede merknader

Utkastet til lovttekst som det er bedt om en vurdering av, framstår som en generell regel. Innrammingen med avgrensning til skoleåret 2025–2026 og krav om å ha vært privatist ved en privatistskole som senere blir godkjent etter privatskoleloven, innebærer imidlertid at bestemmelsen i realiteten bare vil omfatte ungdom som har fulgt opplæring ved Jotunheimen privatistskole (heretter Jotunheimen-privatistene). Departementet viser til redegjørelsen i Prop. 79 L (2025–2026) og konklusjonen om at det vil være i strid med likhetsprinsippet og forbudet mot usaklig forskjellsbehandling å behandle Jotunheimen-privatistene bedre enn andre privatister. Dette endres ikke av at en rett til førstegangsvitnemål for Jotunheimen-privatistene reguleres i lov. Likhetsprinsippet og forbudet mot usaklig forskjellsbehandling følger av Grunnloven, og kan derfor ikke settes til side ved regulering i alminnelig lov.

Departementet mener det vil stride mot forbudet mot usaklig forskjellsbehandling å gi en fordel til privatister et bestemt skoleår, mens privatister som kommer i tilsvarende situasjon senere skoleår ikke får den tilsvarende fordel.

En regulering, som den foreslåtte, som i realiteten bare er rettet mot en konkret, identifiserbar krets personer, vil innebære såkalt singulær lovgivning. Dette er en uheldig reguleringsform, og den kan ofte være grunnlovsstridig. Det er et grunnleggende rettsstatsprinsipp at like tilfeller skal behandles likt. Singulær lovgivning bryter med prinsippet om at lover skal være generelle, og kan derfor, i tillegg til å utfordre likebehandlingsprinsippet, også reise spørsmål rundt maktfordelingsprinsippet og domstolenes uavhengighet.

Departementet vil videre påpeke at den foreslåtte lovreguleringen bryter med systematikken i opplæringsloven og privatskoleloven ellers, hvor loven gir en bred hjemmel til å gi regler om vurdering og dokumentasjon i forskrift. Verken opplæringsloven eller privatskoleloven har detaljerte regler om vurdering eller dokumentasjon. Å regulere ett av mange forhold knyttet til førstegangsvitnemål i lov istedenfor forskrift, vil bryte vesentlig med reguleringen ellers. En slik regulering harmonerer ikke med gjeldende veiledning for god lovteknikk, som skal bidra til at lover og forskrifter får god kvalitet. Det er uheldig at regelverket ikke har en naturlig inndeling, og oppsplitting av regler mellom lov og forskrift kan gjøre det vanskelig å få en oversikt over det samlede regelverket på området. Regelteknisk er det også uheldig med lovbestemmelser som viser til forskriftsbestemmelser, jf. både rangordningen mellom de ulike bestemmelsene og at også en slik regulering kan bidra til at den samlede oversikten over hvilke regler som gjelder, blir vanskelig tilgjengelig.

Departementet vil også påpeke at en regulering i privatskoleloven ikke vil være tilstrekkelig dersom det skal reguleres i lov at privatister skal gis førstegangsvitnemål. Spørsmålet berører også opplæringsloven. Etter dagens regler er det fylkeskommunen som har ansvaret for å utstede vitnemål til privatister som ikke tidligere har oppfylt kravene til vitnemål, jf. opplæringsforskriften § 9-54 og privatskoleforskriften § 6-51. Privatister som ikke senere blir elever ved en godkjent privatskole, vil ikke være omfattet av privatskoleloven. Det vil derfor ikke være tilstrekkelig å innta en eventuell regulering i privatskoleloven, det må også gjøres endringer i opplæringsloven.

Nærmere merknader til det konkrete lovforslaget

Etter departementets oppfatning inneholder lovforslaget en rekke uklare begreper. Uten nærmere kjennskap til hvilket innhold disse begrepene er ment å ha, kan ikke departementet veilede om hvilke begreper som kan brukes for å øke lovtekstens tydelighet.

«eit ... fulltids undervisningsopplegg»

Det er uklart hva som ligger i det foreslåtte vilkåret om fulltids undervisningsopplegg. Det må avklares hva som konkret ligger i omfangskravet. Er det for eksempel ment å kreve et omfang tilsvarende fag- og timefordelingen for videregående skole? Det må også avklares

hva som menes med «undervisningsopplegg». Er det kun ment å vise til undervisning i fag, eller kan også selvstendig arbeid omfattes? Det må også avklares om det er ment å stille krav til andre deler av tilbudet, som for eksempel krav om oppmøte, jf. også neste avsnitt.

«har fulgt»

Det er uklart hva som ligger i det foreslåtte vilkåret om at privatistene må ha fulgt opplegget. Det er uklart om det kreves faktisk oppmøte til undervisning, og i hvilken grad for eksempel nettundervisning og egenstudier kan tillates, eller om det vil være tilstrekkelig å være påmeldt eller tatt inn ved en privatistiskole. Dersom det er meningen å stille krav om faktisk oppmøte, må det avklares om det skal være et omfangskrav, om noe fravær vil være greit og hva grensen for dette eventuelt skal være, og det må avklares hvordan oppmøtet skal dokumenteres. Et slikt krav vil kunne bety at ikke alle Jotunheimen-privatistene faktisk vil kunne kvalifisere til førstegangsvitnemål.

«eit samanhengande... undervisningsopplegg ved ein privatistiskole»

Det er uklart hva som ligger i vilkåret om et sammenhengende opplegg. Dette er ikke et begrep som brukes i regelverket ellers. Det er uklart om vilkåret er ment å referere til sammenhengen i opplæringsløpet fra de ulike trinnene i videregående opplæring (eksempelvis fra vg1 til vg2 uten opphold), eller om det er ment å vise til innholdet i opplæringen/fagene som det blir avlagt privatisteksamen i (eksempelvis alle fag tilsvarende fag- og timefordelingen for det aktuelle trinnet).

Departementet har ikke kunnskap om hvilket tilbud som faktisk har blitt gitt ved Jotunheimen privatistiskole eller av andre tilbydere av undervisning fram mot privatisteksamen inneværende skoleår. Slike tilbud er uregulerte og krever verken godkjenning eller noen form for rapportering. Vi har heller ikke kjennskap til i hvilken grad privatister ved Jotunheimen eller andre privatistiskoler har møtt opp til undervisning osv.

«ved ein privatistiskole, som seinare blir godkjend ... etter privatskolelova»

Ordlyden i forslaget indikerer at det må være samme skole. For departementet framstår det uklart hvordan det skal vurderes om en privatistiskole er samme skole som en senere privatskole. Uten annen veiledning vil det etter departementets syn være nærliggende å se hen til om de to tilbudene har samme organisasjonsnummer. Ut fra den informasjonen departementet har, ser det ut som privatskolen som er godkjent i Jotunheimen har et annet organisasjonsnummer enn privatistiskolen som er i drift inneværende skoleår.

Departementet vil videre vise til at formuleringen «seinare blir godkjend» innebærer at det ikke er stilt krav til når skolen blir godkjent. Det betyr at formuleringen åpner for at andre privatister kan bli omfattet dersom den aktuelle privatistiskolen senere søker om og får godkjenning etter privatskoleloven. Det er uklart hvordan dette er tenkt håndtert, dersom skolen godkjennes etter at vitnemål er utstedt. Vilket om senere godkjenning som privatskole framstår derfor ikke som egnet som avgrensningskriterium.

Departementet påpeker også at «privatistskole» ikke er et begrep som benyttes i regelverket for øvrig og som derfor ikke har en fast definisjon.

«får rett ... på dei vilkåra som følgjer av forskrift til privatskolelova § 6-46 første ledd»

Departementet gjentar at det er uvanlig og uheldig at en lovbestemmelse viser til vilkår i en forskriftsbestemmelse. Den konkrete henvisningen bør uansett ikke avgrenses til første ledd, fordi også andre ledd i bestemmelsen angir krav til førstegangsvitnemål.

Departementets vurdering av alternative forslag til regulering

Departementet er bedt om å foreslå en regulering som ivaretar intensjonen i forslaget over.

Departementet legger til grunn at intensjonen er å sikre at ungdom som har fulgt opplæring ved Jotunheimen privatistskole inneværende skoleår skal kunne få førstegangsvitnemål selv om de juridisk sett er privatister og ikke elever, men at det ikke skal gjøres større inngripen i regelen om at privatister ikke gis førstegangsvitnemål enn nødvendig.

Kunnskapsdepartementet har vurdert en lovutforming som åpner for førstegangsvitnemål til Jotunheimen-privatistene og andre privatister som har vært en kombinasjon av elev og privatist, innrettet som en rett til førstegangsvitnemål for privatister som i en del (et år) av opplæringsløpet har fulgt et undervisningstilbud som i innhold og omfang tilsvarer det opplæringstilbudet elever i videregående opplæring får, uten en avgrensning til hvilket skoleår de har fulgt et slikt tilbud.

Når det gjelder innføring av en eventuell lovendring, gjør departementet oppmerksom på at statlige myndigheter ikke kan garantere at en slik regel kan gjennomføres med virkning for privatister som skal få utstedt vitnemål våren 2026 og som skal bruke dette til å søke opptak til høyere utdanning høsten 2026.

Departementet legger til grunn at utstedelse av førstegangsvitnemål med virkning for årets opptak til høyere utdanning kan la seg gjennomføre. Dette vil være ressurskrevende både for utsteder av vitnemålet og for Samorda opptak, men selv om departementet ikke kan garantere at dette vil kunne gjennomføres på en god måte, legger departementet til grunn at det ikke vil være umulig å gjennomføre dette ved manuell saksbehandling.

Større utfordringer vil være knyttet til dokumentasjon av vilkår om at det skal være både gitt og fulgt et undervisningstilbud av et gitt omfang og innhold. Siden privatistskoler ikke trenger godkjenning, har ikke departementet en oversikt over hvilke privatisttilbud som finnes i dag og hvilket undervisningstilbud de gir. Det vil derfor være en krevende oppgave å vurdere om privatister, både ved Jotunheimen privatistskole og eventuelt andre privatistskoler, har fått et undervisningstilbud som vil oppfylle et eventuelt lovkrav. Det vil også være krevende å vurdere om privatistene faktisk har fulgt tilbudet. Siden privatistskolene ikke er regulert, legger departementet til grunn at dokumentasjonsplikten må påhvile den enkelte privatisten, og at det er den som utsteder vitnemål (fylkeskommunen for de som ikke senere blir elev ved en godkjent privatskole, og privatskolen for de som senere blir elev ved skolen) som må

vurdere om vilkårene er oppfylt. Det er imidlertid ikke klart hvilke dokumentasjonskrav som skulle stilles, hvordan en ev plikt til å avgi og innhente informasjon skulle innrettes, og det er heller ikke stilt ressurser til rådighet for en slik ordning.

Departementet kan ikke foreslå en ordlyd som ville innebære en bestemmelse som med stor sannsynlighet ikke ville kunne la seg gjennomføre etter intensjonen, dvs. med virkning for innværende skoleårs privatister. Med utgangspunkt i at det også er uklart hva som er intenderte innholdsmessige krav og de mer prinsipielle innvendingene ovenfor, ser ikke departementet at det er mulig å foreslå en lovbestemmelse som rammer inn omfanget av privatister i tråd med antatt intensjon med forslaget.

Departementet kan legge til at en gjennomførbar løsning ville være en regelverksendring som omfattet en videre krets av privatister, for eksempel slik at det ble åpnet opp for førstegangsvitnemål for elever som har et av tre år som privatist, uten å sette krav til innhold og omfang av et undervisningsopplegg som er gitt og fulgt. Dette innebærer at det ikke avgrenses til dem som har fulgt undervisning, men til privatister generelt. En slik løsning vil avverge de praktiske utfordringene knyttet til dokumentasjon av innhold i og gjennomføring av undervisning/opplæring i privatisttilbudet. De lovtekniske utfordringene knyttet til at vurdering for øvrig er regulert i forskrift og at det er lovteknisk uheldig å vise til forskrift i lovtekst, vil imidlertid bestå. En slik løsning vil innebære en større endring i førstegangsvitnemålordningen, og er ikke utredet. Et av spørsmålene som eventuelt må utredes nærmere er om en slik løsning står seg i et likebehandlingsperspektiv opp mot elever som tar alle tre år i skole, men av ulike grunner tar noen få fag som privatist.

Departementet legger imidlertid til grunn at en slik løsning, med en større endring i førstegangsvitnemålsordningen, ikke vil være i tråd med intensjonen bak det oversendte lovtekst-utkastet, og har derfor ikke vurdert et slikt alternativ nærmere.

På denne bakgrunn konkluderes det med at departementet ikke har grunnlag for å gi den lovtekniske bistanden som etterspørres.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur